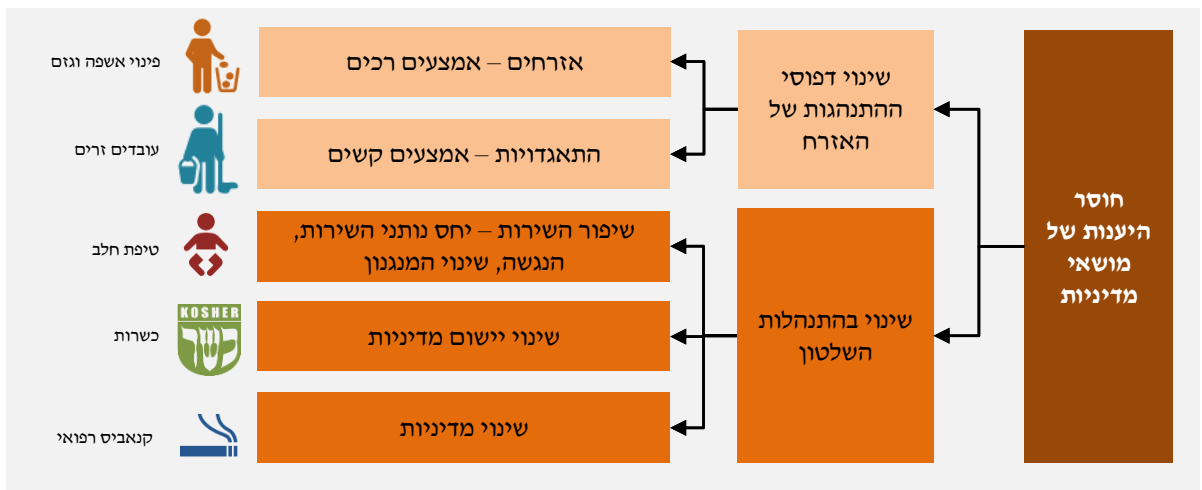

נריה קראוס-שטאובר

מנחה: דר' ענת גופן

בית הספר למדיניות ציבורית וממשל, האוניברסיטה העברית

דוגמאות | המודל: התמודדות השלטון עם חוסר היענות למדיניות | רקע

התנהגות של מושאי מדיניות אשר אינה עולה בקנה אחד עם המדיניות הקיימת מגלמת **חוסר היענות למדיניות** (Policy non-compliance). המוטיבציות לחוסר היענות הן שונות ומגוונות, ולפי התפישה הרווחת זוהי תופעה שלילית המשקפת בעיית יישום. בהתאמה, החשיבה המסורתית גורסת כי תגובת השלטון לחוסר היענות היא הגברת האכיפה או נקיטה באמצעים שונים על מנת למגרה, דהיינו על מנת לשנות את התנהגותם של מושאי המדיניות כך שתעלה בקנה אחד עם המדיניות. המחקר הנוכחי מעלה תובנה לפיה תופעת חוסר היענות עשויה להיות זרו לשינוי מדיניות ודרך נוספת של האזרח להשפיע ולהיות מעורב בקביעת המדיניות. דוגמאות נפוצות:

שיטור | חינוך ביתי | גינון קהילתי

מסקנות

1. מוצגת תובנה עמוקה לפיה לא רק ששיתוף פעולה מצד האזרחים הוא הכרחי להצלחת כל מדיניות באשר היא, אלא שלשותפות מלאה ואמתית עם האזרחים יש ערך אינהרנטי גם במנותק מהרצון ליישם מדיניות זו או אחרת.
2. השלטון בוחר להשפיע על התנהגותם של מושאי המדיניות באמצעות כלי אכיפה (חקיקה, הגברת הרגולציה וכדומה), ולא באמצעות כלי הסברה והידברות, כמעט תמיד כאשר מושאי המדיניות אינם פרטים הפזורים באוכלוסייה, אלא התאגדויות ומגזרים ספציפיים בתוכה.
3. הבחירה להיענות לחוסר המדיניות, בין אם באמצעות שינוי אופן יישום המדיניות ובין אם באמצעות שינוי המדיניות עצמה, רווחת יותר כאשר המניע לחוסר ההיענות הינו **אידיאולוגי**. כל המקרים בהם נבחרה אחת משתי דרכים אלו התרחשו כאשר חוסר ההיענות נבע מפער אידיאולוגי בין המדיניות ובין האמונות של מושא המדיניות, או כאשר חוסר ההיענות נבע מפער אידיאולוגי בנוגע לגיטימיות של השלטון כמתערב במרחב הפרטי וקובע עבור מושא המדיניות מה מותר ומה אסור.

מתודה

מטרת המחקר היא להמשיג את תהליך התמודדות של השלטון עם חוסר היענות למדיניות, לפרוש את מגוון התגובות האפשריות ולהעלות השערות בדבר השיקולים המנחים את הבחירה למגר את התופעה ואת השיקולים המנחים את הבחירה לשנות את המדיניות דווקא.

מחקר איכותני המבוסס על שנים-עשר ראיונות עומק עם בעלי תפקיד בכירים במערכת השלטון בישראל. מראיונות אלו עלו ארבעים ושלוש דוגמאות למקרים של חוסר היענות וההתמודדות עמה, דוגמאות על בסיסן גובש המודל התיאורטי המוצע.